

Брич Ярослав Олександрович,
аспірант кафедри приватного права
факультету правничих наук
Національного університету
«Кієво-Могилянська академія», адвокат
<https://orcid.org/0000-0002-9117-3921>

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ГРАФІК (КАЛЕНДАР) У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Анотація. З'ясовано, що процесуальний графік (календар) є невідомим поняттям для Цивільного процесуального кодексу України. Окреслено законодавство окремих іноземних країн, а також арбітражних регламентів щодо складання процесуального графіка (календаря). Виявлено, що загальноприйнятим є його затвердження після консультацій зі сторонами. З'ясовано, що процесуальний графік (календар) є загалом визнаним іноземним інструментом підвищення ефективності провадження в суді. Запропоновано запровадження в Цивільний процесуальний кодекс України складання судом процесуального графіка у справах загального позовного провадження, якщо є спільне клопотання сторін про це. Це дозволить належним чином апробувати цей інструмент в цивільному процесі України без надмірного навантаження на суди.

125

Відповідно до статті 197 ЦПК України у підготовчому засіданні суд визначає дату, час і місце проведення судового засідання (декількох судових засідань – у разі складності справи) для розгляду справи по суті. Однак остання норма щодо призначення декількох засідань для розгляду справи по суті фактично не виконується. Окрім того, підготовче засідання проводиться, лише якщо справа

розглядається за правилами загального позовного провадження (частина перша статті 196 ЦПК України).

Загалом у ЦПК України немає поняття процесуального графіка (календаря). Водночас цивільне процесуальне законодавство окремих іноземних країн, а також арбітражні регламенти пропонують такий інструмент серед тих, що можуть підвищити ефективність судового чи арбітражного провадження.

До прикладу, правило 29.8 англійських Правил цивільного процесу 1998 року визначає, що після певних підготовчих дій суд затверджує процесуальний календар, якщо такий графік ще не був затверджений або якщо суд вважає, що це буде недоцільно; підтверджує дату судового розгляду або тиждень, протягом якого має розпочатися судовий розгляд ¹. Відповідно до правила 39.4 суд затверджує процесуальний графік після консультацій зі сторонами ².

126 Васильєв С. В. звертає увагу «на систему досудової підготовки справ, що активно практикується нині у Великій Британії, суть якої полягає в організації врегулювання спору на ранній стадії судочинства. Для виконання вказаного завдання судом за участю сторін складається і затверджується графік вирішення справи. Сторони відповідно до цього графіку зобов'язані в заздалегідь визначені строки надавати усі наявні у них аргументи і докази, підготувати відгуки і контрвідгуки на документи один одного. В результаті такої діяльності сторони спільно з судом збирають увесь необхідний склад доказів, аргументів і, зіставляючи усі ці дані, починають вживати заходи до

---

¹ The Civil Procedure Rules 1998. Rule 29.8. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukxi/1998/3132/rule/29.8> (дата звернення: 20.02.2026).

² The Civil Procedure Rules 1998. Rule 29.4. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukxi/1998/3132/rule/39.4> (дата звернення: 20.02.2026).

врегулювання конфлікту. При цьому сторона, яка перешкоджає врегулюванню спору на ранній стадії, несе додаткові витрати, пов'язані з відшкодуванням витрат добросовісної сторони, що включає в себе, наприклад, оплату юридичних послуг. У разі подальшого свідомого затягування справи, витрати особи, яка зловживає своїми правами, зростають, що в підсумку сприяє якнайшвидшому вирішенню спору»³.

Відповідно до статті 781 ЦПК Франції суддя із підготовки справи до судового розгляду (*mise en état*) може, після консультації з представниками сторін, встановити графік підготовки справи. Графік повинен містити передбачувану кількість і дати обміну документами, дату закриття провадження, дати слухань та, як виняток із першого та другого абзаців статті 450, дату оголошення рішення. Терміни, встановлені в графіку підготовки справи, можуть бути продовжені лише у серйозних та належним чином обґрунтованих випадках⁴.

Процесуальні графіки або календарі також широко поширені в міжнародному арбітражі. Так, стаття 15 Арбітражного регламенту Лондонського міжнародного арбітражного суду 2020 року, однієї з провідних арбітражних інституцій світу, встановлює строки і порядок здійснення арбітражного провадження. Водночас ця стаття віддає перевагу саме графіку процесуальних дій у певному провадженні, запропонованому сторонами або затвердженому арбітражним судом⁵.

---

³ Васильев С. В. Порівняльний цивільний процес : підручник. Київ : Алерта, 2015. С. 214–215.

⁴ Civil Procedural Code. Article 781. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000039623347 (дата звернення: 20.02.2026).

⁵ LCIA Arbitration Rules 2020. URL: https://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2020.aspx (дата звернення: 20.02.2026).

Будь-який узгоджений або встановлений графік повинен бути реалістичним і розумним як для сторін, так і для арбітражного суду, з урахуванням обставин конкретної справи та з урахуванням обов'язку арбітражного суду уникати зайвих витрат і затримок та забезпечити справедливий, ефективний і оперативний спосіб остаточного вирішення спору між сторонами ⁶.

Стаття 28 Арбітражного регламенту Арбітражного інституту Стокгольмської торгівельної палати 2023 року визначає:

1. Після передання справи на розгляд Арбітражного трибуналу Арбітражний трибунал повинен негайно провести організаційну нараду (*case management conference*) зі сторонами, щоб встановити процесуальний графік та порядок проведення арбітражного розгляду.

2. Організаційна нарада може бути проведена шляхом особистої зустрічі або в будь-який інший спосіб.

3. Із урахуванням обставин справи, Арбітражний трибунал та сторони повинні прагнути до ухвалення процедур, що сприяють підвищенню ефективності та оперативності провадження.

4. Під час організаційної наради або одразу після неї Арбітражний трибунал встановлює графік проведення арбітражного розгляду, включно з датою винесення арбітражного рішення.

5. Арбітражний трибунал може, після консультацій зі сторонами, проводити додаткові організаційні наради та затверджувати переглянуті процесуальні графіки, якщо вважатиме це за доцільне. Арбітражний трибунал надси-

---

⁶ LCIA Guidance Note for Parties and Arbitrators. URL: <https://www.lcia.org/adr-services/guidance-note.aspx#11.2%20The%20Procedural%20Timetable> (дата звернення: 20.02.2026).

лає сторонам та Секретаріату копію графіка та будь-яких подальших змін до нього ⁷.

Процесуальні графіки передбачаються й у проекті Директиви про спільні мінімальні стандарти цивільного процесу в Європейському Союзі від 4 липня 2017 року та у прийнятих у вересні 2020 року Модельних європейських правилах цивільного процесу. Обидва документи підсумовують тенденції розвитку цивільного процесу Європейського Союзу, зокрема і в частині забезпечення ефективності провадження.

Так, частина друга статті 9 проекту Директиви надає суду право, консультуючись зі сторонами, встановити процесуальний графік для контролю за ходом розгляду справи ⁸.

Частина третя правила 61 Модельних правил визначає, що під час або одразу після засідання з менеджменту справою суд, після консультацій зі сторонами, повинен: встановити графік або процедурний календар із термінами, протягом яких сторони мають виконати свої процедурні зобов'язання; встановити графік остаточного слухання та можливу дату винесення рішення ⁹. Також згідно із частиною першою правила 92 Модельних правил суд

129

---

⁷ Арбітражний регламент Арбітражного інституту СТП 2023. URL: https://sccarbitrationinstitute.se/wp-content/uploads/2024/12/scc_arbitration_rules_2023_ukrainian.pdf (дата звернення: 20.02.2026).

⁸ European Parliament resolution of 4 July 2017 with recommendations to the Commission on Common Minimum Standards of Civil Procedure in the European Union (2015/2084(INL)), URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017IP0282> (дата звернення: 20.02.2026).

⁹ ELI/UNIDROIT Model European Rules of Civil Procedure. From Transnational Principles to European Rules of Civil Procedure. Oxford University Press, 2021. P. 109. URL: <https://fdslive.oup.com/www.oup.com/academic/pdf/openaccess/9780198866589.pdf> (дата звернення: 20.02.2026).

може прийняти ухвали щодо менеджменту справою, які стосуються послідовності та строків подання доказів¹⁰. Суд має повноваження переглядати або змінювати графік як за власною ініціативою (*ex officio*), так і за заявою сторони¹¹.

Отже, процесуальний графік (календар) є загалом визнаним іноземним інструментом підвищення ефективності провадження у суді. Тому, на нашу думку, доцільним є запровадження в ЦПК України складання судом процесуального графіка у справах загального позовного провадження, якщо є спільне клопотання сторін про це. Вказане дозволить поступово імплементувати цей інструмент у цивільний процес України.

---

¹⁰ Там само. С. 142.

¹¹ Там само. С. 110.